

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

J m é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jana Svatoně a soudců Pavla Šámala (soudce zpravodaje) a Davida Uhlíře o ústavní stížnosti stěžovatele **P. M.**, t. č. ve výkonu trestu odnětí svobody ve Věznici Jiřice, zastoupeného Mgr. René Gemmelem, advokátem, sídlem Poštovní 39/2, Ostrava, proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19. března 2024 č. j. 14 To 94/2024-264 a usnesení Okresního soudu v Nymburce ze dne 1. února 2024 č. j. 1 PP 43/2023-246, za účasti **Krajského soudu v Praze** a **Okresního soudu v Nymburce**, jako účastníků řízení, a **Okresního státního zastupitelství v Nymburce**, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Usnesením Krajského soudu v Praze ze dne 19. března 2024 č. j. 14 To 94/2024-264 a usnesením Okresního soudu v Nymburce ze dne 1. února 2024 č. j. 1 PP 43/2023-246 byla porušena práva stěžovatele na řádný proces a na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19. března 2024 č. j. 14 To 94/2024-264 a usnesení Okresního soudu v Nymburce ze dne 1. února 2024 č. j. 1 PP 43/2023-246 se ruší.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších

předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí s tvrzením, že jimi došlo k porušení jeho ústavně zaručených základních práv a svobod zakotvených v čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 5 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z ústavní stížnosti a předložených podkladů se podává, že v záhlaví specifikovaným usnesením Okresního soudu v Nymburce (dále jen „okresní soud“) byl podle § 88 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, zamítnut návrh stěžovatele na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody v trvání pěti let a šesti měsíců a současně bylo rozhodnuto, že podle § 331 odst. 4 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, se nepřijímá záruka za dovršení nápravy stěžovatele nabídnutá Sborem Církve adventistů sedmého dne, Praha Strašnice. Uvedený trest odnětí svobody byl stěžovateli uložen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 13. 1. 2021 sp. zn. 1 T 4/2018, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 4. 2021 sp. zn. 9 To 15/2021, za spáchání zvláště závažného zločinu podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 trestního zákoníku, ve stadiu pokusu podle § 21 odst. 1 trestního zákoníku, kterého se (zkráceně uvedeno) dopustil tím, že zcela vědomě využil lehké mentální retardace středního stupně poškozené M. J. (dále jen „poškozená“) s úmyslem získat pro sebe a svoji rodinu majetkový prospěch, kdy uzavřel s poškozenou smlouvu o vytvoření svěřenského fondu, ve kterém byl ustanoven svěřenským správcem a do kterého poškozená vložila svoje nemovitosti a bytové jednotky v celkové hodnotě 24 878 990 Kč s tím, že doba fondu byla stanovena na dobu života poškozené, kdy po zániku fondu měl být veškerý majetek vydán stěžovateli nebo jeho potomkům. Podle učiněných skutkových zjištění začal stěžovatel o majetek poškozené aktivně usilovat po smrti bratra poškozené, jediného do úvahy připadajícího dědice. Mentální postižení poškozené bylo prokazatelně patrné na první pohled, nejednala ze své svobodné vůle a nemohla pochopit význam smlouvy. Byla pod systematickým vlivem stěžovatele, který ji záměrně vytrhl z jejího domovského prostředí a umístil ji do domova seniorů, ačkoli měla zajištěnou péči ve svém domově. Nepravdivě a lživě ji sděloval různé skutečnosti o jejích příbuzných a přátelích, aby ji měl pod svým vlivem a mohl s ní manipulovat, dlouhodobě ji záměrně vystavoval psychické zátěži a útrapám a sám s celou svou rodinou užíval její majetek zcela neomezeně a nekontrolovaně.

3. Nutno dodat, že o žádosti stěžovatele o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody bylo v minulosti již rozhodováno, a to usnesením okresního soudu ze dne 8. 12. 2022 č. j. 1 PP 39/2022-49, ve spojení s usnesením Krajského soudu v Praze (dále jen „krajský soud“) ze dne 12. 1. 2023 č. j. 14 To 18/2023-60. Soudy dospěly k závěru, že stěžovatel nesplnil druhou zákonnou podmínku podmíněného propuštění, a to podmínku polepšení. I přes kladné hodnocení stěžovatele ve výkonu trestu považovaly za významné, že stěžovatel není „typickým pachatelem“. Za důležitý aspekt nápravy stěžovatele označily získání náhledu na shora uvedenou trestnou činnost. Stěžovatel však ve své výpovědi svou trestnou činnost bagatelizoval a v zásadě popíral, neprojevil sebemenší známku lítosti nad poškozenou, proto soudy shledaly, že se dosud nenapravit. Proti zmíněným usnesením okresního soudu a krajského soudu podal stěžovatel ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením ze dne 14. 11. 2023 sp. zn. II. ÚS 1816/2023 odmítl. Vyslovil souhlas s hodnocením obecných soudů, že ač stěžovatel plní své povinnosti ve výkonu trestu, získává odměny, má dobré pracovní návyky, zajištěné bydlení i práci, tak že svou trestnou činnost bagatelizuje a omlouvá. Zdůraznil, že k osobám odsouzených je třeba přistupovat individuálně a že pro stěžovatele, který je inteligentní, začleněný do své komunity, má stabilní pracovní návyky a rodinné zázemí

(což u velké části odsouzených ve výkonu trestu neplatí), splnění uvedených podmínek není zjevně tak náročné, jak může být pro většinu odsouzených, a že je proto v jeho případě třeba vyžadovat, aby skutečně prokázal, že se ve výkonu trestu změnil jeho náhled na trestnou činnost, že došlo k určité vnitřní proměně. Dodal, že obecné soudy musí zvažovat, na kolik absence výslovného doznání skutečně brání závěru o tom, že se odsouzený polepšil, a že o přesně takový případ v projednávané věci jde.

4. V nyní napadeném usnesení okresní soud setrval na svém stanovisku, že stěžovatel stále nesplnil druhou zákonnou podmínku podmíněného propuštění. Opětovně zdůraznil, že nejpodstatnějším aspektem nápravy stěžovatele je náhled na spáchanou trestnou činnost, který v jeho případě zcela absentuje, neboť spáchání trestné činnosti kategoricky popírá, bagatelizuje, vinu svaluje na jiné, tvrdí, že se poškozené pouze snažil pomoci a že nevěděl, že trpí mentální retardací. Uvedené skutečnosti jsou však podle okresního soudu v příkrém rozporu s výsledky provedeného dokazování. Z odsuzujícího rozsudku vyplývá, že stěžovatel se trestné činnosti dopouštěl bezprecedentním a zavrženímhodným způsobem vůči bezbranné osobě ze zjištěných důvodů, a to po řadu let. I když poškozené zaslal omluvný dopis, stále proti ní vede civilněprávní spor, který v současné době projednává Nejvyšší soud (stěžovatel podal dovolání proti rozsudku, kterým bylo určeno, že poškozená je vlastníkem předmětných nemovitostí). Omluvný dopis zasláný poškozené považoval proto okresní soud za čistě účelový a uzavřel, že stěžovatel náhled na spáchanou trestnou činnost dosud nezískal.

5. Stížnost stěžovatele proti usnesení okresního soudu byla napadeným usnesením krajského soudu podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu zamítnuta. Krajský soud mimo jiné poukázal na to, že stěžovatel sice od minulého projednání návrhu na podmíněné propuštění spolupracoval s Probační a mediační službou a poškozené se pokusil omluvit, ale že prokazatelně stále setrává na svém postoji, který jej přivedl ke spáchání trestné činnosti, a ve věci vnitřní proměny u něj nedošlo k žádnému posunu. Ani přes všechny pozitivní kroky stěžovatele tak podle něj nebylo možnost uzavřít, že by se polepšil (napravil) natolik, že by nehrozilo, že by se vytykánoho jednání znovu nedopustil.

II.

Argumentace stěžovatele

6. Stěžovatel v ústavní stížnosti po obsáhlé rekapitulaci dosavadního průběhu trestního řízení namítá, že má za to, že veškerá snaha, kterou ve věznici vyvíjí, je ve vztahu k naplnění podmínek podmíněného propuštění bez efektu. Poukazuje na kladné hodnocení věznic s tím, že žádné lepší hodnocení soudu objektivně nabídnout nelze. Soudy podle něj splnění podmínky nápravy zužují na jeho doznání a přijetí zodpovědnosti za trestnou činnost, za niž byl odsouzen. K tomu poukazuje zejména na nález Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2019 sp. zn. III. ÚS 2204/17 (N 24/92 SbNU 258; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou veřejně dostupná na <http://nalus.usoud.cz>), podle kterého odsouzený nemůže být v řízení o podmíněném propuštění nucen k doznání k trestnému činu. Zdůrazňuje, že byť respektuje pravomocný odsuzující rozsudek, tak že i nadále trestnou činnost popírá. Za svévolnou považuje úvahu obecných soudů dovozující nedostatek jeho nápravy z toho, že brojil proti rozsudku odvolacího soudu v civilním sporu o určení vlastnického práva dovoláním. Podrobně vysvětluje, že jeho záměrem nebylo upírat právo poškozené na její vlastnictví k nemovitostem, ale že svým postupem sledoval jen nápravu právních závěrů rozhodujících soudů. Nesouhlasí rovněž se závěry

soudů, že trestnou činnost bagatelizuje a svaluje vinu na druhé (zejména notářku Mgr. K. a advokáta JUDr. V.). Nejde podle něj o to, že by svaloval vinu na jiné, ale o upozornění na významné okolnosti případu. Tvrdí, že chtěl toliko upozornit na to, že skutkový děj probíhal jinak. Ke skutečnosti, že o podaném dovolání v civilním sporu neinformoval pracovníka Probační a mediační služby, uvádí, že tak neučinil proto, že by chtěl danou informaci zatajit, ale z toho důvodu, že podanému dovolání nepřikládal žádný význam. Je přesvědčen, že u něj došlo k vnitřní proměně a sebereflexi zásadní změnou vnímání jeho jednání a přístupu k poškozené v tom, že se v celé záležitosti neměl vůbec angažovat, resp. že měl důkladněji vnímat zdravotní stav poškozené a vyhodnotit, že mohou být pochybnosti o její způsobilosti činit daná právní jednání. Neangažoval-li by se ve svěřenském fondu a nepřijal-li by funkci svěřenského správce, nemohl by se na majetku poškozené pokusit obohatit. Za svévolný označuje i závěr soudů, že Církev adventistů sedmého dne nemůže poskytnout dostatečnou záruku za dovršení jeho nápravy. Uvedená církev podle jeho mínění neměla žádná objektivní fakta k tomu, aby mu poskytla správný náhled na věc a odvrátila ho od angažovanosti na majetkových dispozicích poškozené a na správě jejího svěřenského fondu. Nyní však již potřebné informace o jednání, za které byl odsouzen, má, může tak jeho dalšímu chování po podmíněném propuštění věnovat dostatečnou pozornost, může na něj pečlivě dohlížet a doporučeními a radami působit na dovršení jeho nápravy.

III.

Vyjádření účastníků řízení a vedlejších účastníků řízení

7. Ústavní soud si pro posouzení ústavní stížnosti vyžádal soudní spis vedený u okresního soudu pod sp. zn. I PP 43/2023 a vyjádření okresního soudu, krajského soudu, Okresního státního zastupitelství v Nymburce (dále jen „okresní státní zastupitelství“) a Krajského státního zastupitelství v Praze (dále jen „krajské státní zastupitelství“).

8. Okresní soud ve vyjádření plně odkázal na odůvodnění napadených rozhodnutí s tím, že stěžovatel v ústavní stížnosti v zásadě opakuje stejné argumenty, jako v dříve podané ústavní stížnosti, která byla usnesením Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1816/23 odmítnuta.

9. Krajský soud ve vyjádření, totožně jako ve svém napadeném usnesení, konstatoval, že v projednávané věci je zásadní charakter trestné činnosti, za kterou byl stěžovatel odsouzen. Shrnul, že stěžovatel nebyl nucen k doznání, nýbrž šlo výhradně o zjištění, zda si uvědomuje příčiny spáchání trestné činnosti a důsledky trestné činnosti nejen pro sebe a svou rodinu, ale zejména pro poškozenou. Bez těchto zjištění, která stěžovatel mylně zaměňuje za snahu přinutit jej k doznání, nelze spolehlivě uzavřít, že se stěžovatel polepšil. Závěrem krajský soud dodává, že stěžovateli oba obecné soudy daly určitý návod, jak při další případné žádosti postupovat a o co ji případně doplnit. Má za to, že k porušení ústavních práv stěžovatele nedošlo.

10. Státní zástupce okresního státního zastupitelství Ústavnímu soudu sdělil, že ústavní stížnost stěžovatele považuje za nedůvodnou a navrhuje její odmítnutí.

11. Krajské státní zastupitelství nevyužilo možnosti vyjádřit se k ústavní stížnosti, čímž nastoupila domněnka, že se vzdalo postavení vedlejšího účastníka řízení. Ústavní soud proto s ním jako s vedlejším účastníkem dále nejednal.

12. Ústavní soud zaslal vyjádření účastníků řízení a okresního státního zastupitelství stěžovateli k replice, stěžovatel však práva repliky nevyužil.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

13. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení. Shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž byla vydána rozhodnutí napadená v ústavní stížnosti. Ústavní soud je k projednání ústavní stížnosti stěžovatele příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a jeho ústavní stížnost je přípustná (§ 75 odst. 1 téhož zákona *a contrario*), neboť vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

14. Ústavní soud je podle čl. 83 Ústavy soudním orgánem ochrany ústavnosti a tuto svoji pravomoc vykonává mimo jiné tím, že podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému rozhodnutí a jinému zásahu orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv a svobod [srov. též § 72 odst. 1 písm. a) zákona o Ústavním soudu]. Není součástí soustavy soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), není jim instančně nadřízen, a nezasahuje do rozhodovací činnosti soudů vždy, když došlo k porušení „běžné zákonnosti nebo k jiným nesprávnostem“, ale až tehdy, představuje-li takové porušení zároveň porušení ústavně zaručeného základního práva nebo svobody [srov. např. nález Ústavního soudu ze dne 25. 1. 1995 sp. zn. II. ÚS 45/94 (N 5/3 SbNU 17)]. V řízení o ústavní stížnosti tedy není sama o sobě významná námitka „nesprávnosti“ napadeného rozhodnutí, a není rozhodné, je-li dovozována z hmotného či procesního (podústavního) práva.

15. Ústavní soud po posouzení věci shledal, že ústavní stížnost stěžovatele je důvodná, neboť napadenými rozhodnutími byla porušena práva stěžovatele na řádný proces a na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

A) obecná východiska

a) k právům na řádný proces a na soudní ochranu a institutu podmíněného propuštění v judikatuře Ústavního soudu

16. Podle § 88 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku soud může odsouzeného podmíněně propustit na svobodu, prokázal-li odsouzený po právní moci rozsudku, zejména ve výkonu trestu svým chováním a plněním svých povinností polepšení a může se od něho očekávat, že v budoucnu povede řádný život nebo soud přijme záruku za dovršení nápravy odsouzeného, a odsouzený vykonal alespoň polovinu uloženého nebo podle rozhodnutí prezidenta České republiky zmírněného trestu odnětí svobody. Uvedené ustanovení tedy stanoví tři kumulativní podmínky, při jejichž splnění soud odsouzeného podmíněně propustí na svobodu. První a objektivně lehce zjištělnou podmínkou je, že odsouzený vykonal alespoň polovinu uloženého trestu. Druhá a třetí podmínka se vztahují

k osobě odsouzeného. Ten má prokázat, že se v důsledku výkonu trestu odnětí svobody polepšil (druhá podmínka) a že v budoucnu povede řádný život (třetí podmínka). Ustanovení § 88 odst. 3 trestního zákoníku přidává k těmto třem základním (obligatorním) podmínkám tři další faktory, které by měl soud vzít v úvahu u osob odsouzených za zločin, tj. zda odsouzený včas nastoupil do výkonu trestu, zda se pokusil odčinit následky svého činu a jak přistupoval k výkonu ochranného léčení, vykonával-li jej.

17. Podle ustálené judikatury Ústavního soudu neexistuje ústavně zaručené právo na to, aby bylo vyhověno žádosti odsouzeného o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody. Posouzení splnění zákonných podmínek je věcí soudcovské úvahy. Je tedy na obecných soudech, aby zkoumaly a posoudily, zda podmínky pro aplikaci tohoto institutu jsou dány a aby své úvahy v tomto směru přiměřeným způsobem odůvodnily. Ústavní soud zásadně respektuje takové nezávislé rozhodování obecných soudů, nicméně je povolán zasáhnout, vybočuje-li výklad obecných soudů ze zásad spravedlivého procesu [srov. nálezy ze dne 5. 11. 2015 sp. zn. III. ÚS 599/14 (N 194/79 SbNU 207) či ze dne 3. 1. 2017 sp. zn. I. ÚS 2201/16 (N 4/84 SbNU 69)]. Za takový exces lze považovat například rozhodování na základě nedostatečně zjištěného skutkového stavu věci a opření rozhodnutí toliko o informace z doby odsouzení stěžovatele [nález ze dne 22. 3. 2001 sp. zn. III. ÚS 611/2000 (N 51/21 SbNU 439)], posouzení zákonné podmínky prognózy vedení řádného života na svobodě na základě minulého chování stěžovatele, respektive okolností vztahujících se k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu [nález ze dne 12. 5. 2011 sp. zn. III. ÚS 1735/10 (N 90/61 SbNU 405)] či porušení principu kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní [nález ze dne 4. 10. 2016 sp. zn. II. ÚS 2503/16 (N 185/83 SbNU 37)].

18. Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je koncipováno jako mimořádný zákonný institut (nález sp. zn. III. ÚS 599/14). Mimořádnost podmíněného propuštění ovšem neznamená, že by snad soudy měly možnost libovolného rozhodování či že by se na toto rozhodování nevztahovala povinnost rozhodovat předvídatelně a přesvědčivě. V nálezu ze dne 28. 11. 2018 sp. zn. II. ÚS 482/18 (N 195/91 SbNU 411) Ústavní soud zdůraznil, že mimořádným je institut podmíněného propuštění pouze v tom, že benevolencí státu odsouzený za určitých podmínek nemusí vykonat uložený trest celý. Mimořádnost daného institutu naopak nespočívá v tom, že by soud měl možnost zamítnout žádost odsouzeného o podmíněné propuštění, naplnil-li odsouzený zákonná kritéria. Z požadavku právního státu vyplývá povinnost obecného soudu odsouzeného podmíněně propustit, splnil-li odsouzený všechny zákonné podmínky.

19. Z pojetí trestu jako sankce, která pokud možno postihuje pachatele jen v nezbytné míře (§ 38 odst. 2 trestního zákoníku), vyplývá, že bylo-li dosud odpykanou částí trestu odnětí svobody již dosaženo nápravy pachatele a ochrany společnosti, je další výkon tohoto trestu nepotřebný a také neodůvodněný. I když soud při ukládání trestu přihlíží k možnosti nápravy pachatele, nelze vždy přesně předvídat, jak se u jednotlivých pachatelů projeví její účinek. Z chování odsouzeného a z jeho postoje k plnění povinností v době výkonu trestu odnětí svobody může být pak patrná taková změna, že k tomu, aby vedl řádný život, již není třeba dalšího výkonu tohoto trestu a že může být propuštěn na svobodu. Podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody je významným prostředkem k dovršení nápravy a resocializace odsouzeného, a neznamená tedy ukončení tohoto procesu, ale pokračování působení na pachatele v jiných podmínkách (na svobodě) a jinými prostředky než vlastním výkonem nepodmíněného trestu odnětí

svobody. Podmíněné propuštění spolu s postpenitenciární péčí se tak řadí mezi významné prostředky k ochraně společnosti před recidivou [viz již uvedený nález sp. zn. I. ÚS 2201/16].

20. Smysl institutu podmíněného propuštění spočívá v motivování odsouzeného, aby svým chováním a plněním svých povinností ve výkonu trestu prokázal polepšení. Bylo-li dosud odpykanou částí trestu již dosaženo účelu trestem sledovaného, je další výkon trestu nepotřebný a také neodůvodněný (nález sp. zn. II. ÚS 2503/16). Podmíněné propuštění v sobě navíc obsahuje nástroje pro pokračování procesu resocializace, protože je spojeno se stanovením zkušební doby, eventuálně též s vyslovením dohledu a s uložením přiměřených omezení a povinností (srov. § 89 odst. 2 trestního zákoníku). Hrozící „Damoklův meč“ nařízení výkonu zbytku trestu dále snižuje riziko potenciální recidivy (nález sp. zn. III. ÚS 1735/10). Podmíněné propuštění ve správný čas, kdy již byl u odsouzených naplněn účel trestu a ještě nepřevážilo negativní působení vězeňského prostředí a pobytu v něm, tedy napomáhá skutečnému cíli výkonu trestu, jímž je náprava odsouzeného (nález sp. zn. I. ÚS 2201/16).

21. Obdobně je účel podmíněného propuštění vyjádřen v odborné literatuře. Smyslem podmíněného propuštění je umožnit opustit brány věznice osobám, které během svého pobytu ve výkonu trestu odnětí svobody dokázaly analyzovat své protiprávní jednání, sebekriticky se k němu postavit, vyvodit z něj poučení a svým aktivním a kladným přístupem ve výkonu trestu odnětí svobody prokázat své polepšení (VICHEREK, R. Současné trendy vývoje podmíněného propuštění. Trestněprávní revue. 2018, č. 1, str. 6 a násl.). Podmíněné propuštění funguje jako motivační prvek u odsouzeného pachatele, aby se aktivně zapojil ve výkonu trestu do programů zacházení, které by měly mít nejen preventivní účinek z hlediska recidivy, ale též integrující a restorativní účinky (HULMÁKOVÁ, J. Podmíněné propuštění z pohledu aplikační praxe a vybraných evropských právních úprav. Trestněprávní revue. 2017, č. 2, str. 27 a násl.).

22. Podmínky podmíněného propuštění je vždy třeba interpretovat tak, že nelze zásadně při rozhodování vyloučit možnost podmíněného propuštění pro jakkoli definovanou skupinu odsouzených, a to ani u chronických recidivistů či pachatelů velmi závažné kriminality, připustil-li zákonodárce obecně možnost podmíněného propuštění u všech odsouzených. Každý případ je třeba hodnotit individuálně a rozhodnutí o podmíněném propuštění je nutné odůvodnit vzhledem k osobě konkrétního odsouzeného, neopomíjeje též jeho možný vývoj a nápravu v průběhu výkonu trestu odnětí svobody a další relevantní aktuální informace (nález sp. zn. I. ÚS 2201/16).

23. Nelze též pominout souvislost rozhodování o podmíněném propuštění odsouzeného s jeho ústavně zaručenou osobní svobodou. Ta přitom může být z určitého úhlu pohledu považována za východisko ostatních základních práv a svobod, neboť jejím omezením dochází i k omezení jiných základních práv (srov. nález ze dne 19. 6. 2018 sp. zn. Pl. ÚS 36/17). Byť tedy Ústavní soud na jedné straně ustáleně připomíná, že samotné porušení procesních pravidel stanovených procesními právními předpisy ještě nemusí samo o sobě znamenat porušení práva na soudní ochranu [srov. např. usnesení ze dne 27. 8. 2003 sp. zn. I. ÚS 148/02 (U 19/31 SbNU 327), nález ze dne 10. 3. 2015 sp. zn. II. ÚS 2172/14 (N 54/76 SbNU 747) či usnesení ze dne 21. 5. 2014 sp. zn. I. ÚS 2435/13], na druhé straně je třeba pamatovat na to, že řádné naplnění všech požadavků spravedlivého procesu při rozhodování o podmíněném propuštění je velmi podstatné

právě z hlediska možných důsledků nesprávného rozhodnutí na životní osud konkrétní osoby i její rodiny.

24. Výhodiskem pro posuzování naplnění podmínek pro podmíněné propuštění je tedy hodnocení, zda došlo ke skutečnému polepšení a k nápravě odsouzeného, neboť práve náprava odsouzeného nejefektivněji vede k ochraně společnosti, tedy k naplnění účelu trestního práva ve společnosti [viz nálezy sp. zn. III. ÚS 1735/10, sp. zn. I. ÚS 2201/16 a sp. zn. II. ÚS 482/18, dále i nálezy ze dne 23. 4. 1998 sp. zn. IV. ÚS 463/97 (N 47/10 SbNU 313) či ze dne 29. 8. 2005 sp. zn. IV. ÚS 144/05 (N 166/38 SbNU 327)].

25. Součástí práva na řádný proces a na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny je i právo na provedení náležitých dokazování bez opomenutí podstatných důkazů pro rozhodnutí, dále na odůvodnění rozhodnutí soudu a zákaz svévole, které jsou obecně odvoditelné z kautel právního státu, v němž je nepřípustné, aby soud neseznámil jednotlivce s logickým, náležitým a spravedlností odpovídajícím odůvodněním rozhodnutí. Neodůvodní-li obecný soud řádně, přesvědčivě a logicky své rozhodnutí o zamítnutí žádosti na podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, poruší jeho právo na řádné soudní řízení zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. V případě, že obecný soud navíc učiní závěr o nenaplnění podmínky očekávání řádného života jen na základě opakovaného páčání trestné činnosti, aniž by zhodnotil všechny konkrétní okolnosti posuzovaného případu a náležitě posoudil potenciální možnost, že se odsouzený polepší, změnil a napravil, a proto do budoucna od něj bude možno očekávat vedení řádného života, poruší zákaz dvojího přičítání stanovený v čl. 40 odst. 5 Listiny.

b) k podmínce doznání se k trestnému činu, za nějž byl trest odnětí svobody uložen

26. Ústavní soud v již shora zmíněném nálezu sp. zn. III. ÚS 2204/17 judikoval, že přístup odsouzeného k trestné činnosti, pro niž vykonává trest odnětí svobody, z nějž chce být podmíněně propuštěn, je nepochybně jedním z kritérií, k němuž je třeba při rozhodování o podmíněném propuštění z výkonu trestu odnětí svobody přihlídnout, avšak že tento závěr vyžaduje určitou korekci. Zdůraznil, že řízení o podmíněném propuštění může být vedeno ještě před uplynutím jedné poloviny promlčecí doby trestného činu, o kterém se vedlo trestní stíhání podle § 279 písm. b) trestního řádu. Požadavek na doznání odsouzeného by jej tak stavěl v takových případech do situace, kdy by svým doznáním za účelem splnění předmětných podmínek riskoval možnou obnovu řízení ve svůj neprospěch. Byl by tak nucen volit mezi možnostmi, že bude taková obnova nařízena a výsledek bude pro něj horší (např. i z hlediska překvalifikování činu na jeden z uvedených ve výčtu § 88 odst. 4 trestního zákoníku), a jistotou, že svého podmíněného propuštění nedosáhne, když tak neučiní. Stejně tak kdyby usiloval o obnovu řízení ve svůj prospěch, třeba i důvodně, byl by zbaven možnosti současně splnit předmětné podmínky, nechtěl-li by si značně zkomplikovat řízení o obnově, neboť by doznání nezbavuje orgány činné v trestním řízení povinnosti provést další dokazování v souladu se zásadou zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 2 odst. 5 trestního řádu), doznání učiněné pro účely podmíněného propuštění by nepochybně značně snižovalo ochotu soudu rozhodujícího o obnově uvěřit, že jsou zde nové skutečnosti ve prospěch odsouzeného, když se tento ke svému trestnému činu doznal.

27. Ze zmíněného nálezu se rovněž podává, že zjistil-li by soud rozhodující o podmíněném propuštění po dokazování provedeném v dostatečném rozsahu a v souladu

se všemi relevantními zásadami dokazování, že odsouzený přijal svou vinu se všemi důsledky, ačkoliv není schopen *expresis verbis* toto soudu sdělit, a současně by dospěl k závěru, že jsou splněny předmětné podmínky i ve všech ostatních ohledech, bylo by nepochybně protiústavní odsouzenému dobrodiní podmíněného propuštění odepřít jen proto, že se výslovně nedoznal. V rozporu s čl. 2 odst. 2 Listiny by totiž obecné soudy v opačném případě nutily odsouzené, aby navzdory čl. 2 odst. 3 Listiny činili něco, co jim zákon neukládá, čímž by v konkrétních řízeních odsouzeným žadajícím podmíněné propuštění odepřely v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny soudní ochranu. Ústavní soud dodal, že tento závěr nikterak neznamená, že každý případ, kdy odsouzený odmítne odpovědnost za svou trestnou činnost převzít a obecný soud dospěje k závěru, že se tento nepolepšil, by musel být hodnocen tak, že byl odsouzený nucen k doznání, či dokonce že by nárok na podmíněné propuštění měl být „automatický“. Obecné soudy pouze musí velmi pečlivě po řádně provedeném dokazování zvažovat, nakolik absence výslovného doznání závěru o tom, že obviněný se polepšil, skutečně brání.

28. Ústavní soud proto uzavřel, že jakkoliv je ústavně konformní výklad podmínky „prokázání polepšení se“ podle § 88 odst. 1 trestního zákoníku, požadující po obecných soudech, aby zkoumaly postoj odsouzeného ke spáchání trestného činu, za nějž mu byl uložen trest odnětí svobody, z nějž žádá o podmíněné propuštění, naopak ústavně nekonformním by byl takový výklad, který by ztotožňoval zjišťování tohoto postoje či náhledu odsouzeného s jeho doznáním jakožto nepodkročitelnou podmínkou pro závěr, že odsouzený prokázal polepšení se (srov. nález sp. zn. III. ÚS 2204/17).

29. Ústavní soud si je vědom, že mezi pojmem „polepšení se“ a „doznání“ může z obsahového hlediska být úzká souvislost. To však neznamená, že by oba tyto pojmy bylo možno zaměňovat, nebo dokonce ztotožňovat. Je totiž zřejmé, že doznání lze učinit i bez toho, aby se pachatel polepšil, např. je-li přistižen přímo při činu a dozná se jen proto, že zapírat nemá smysl, aniž by však jakkoliv svůj postoj ke své trestné činnosti přehodnotil, případně jen proto, aby formálně splnil požadavky soudu rozhodujícího o jeho podmíněném propuštění (srov. nález sp. zn. III. ÚS 2204/17).

30. Za stěžejní považuje Ústavní soud především to, že doznání je institutem trestního práva procesního, zatímco polepšení se je institutem trestního práva hmotného. Již z toho plyne, že tyto instituty nelze směšovat. Účelem trestního řízení není získat doznání obviněného, jak tomu bylo v době původního nereformovaného inkvizičního trestního řízení, ale zjistit tzv. materiální pravdu, tedy pravdu práva hmotného, což vyjadřuje funkční vztah mezi trestním právem hmotným a procesním [srov. k tomu např. FENYK, Jaroslav. Volné hodnocení důkazů, materiální pravda, vnitřní přesvědčení, praktická jistota a důvěra v úsudek soudce v českém trestním řízení. In: KALVODOVÁ, Věra; FRYŠTÁK, Marek; PROVAZNÍK, Jan (eds.). Trestní právo /stále/ v pohybu. Pocta Vladimíru Kratochvílovi. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 128]. Účel získat doznání odsouzeného tak nemůže mít ani vykonávací řízení trestní, neboť i to je stále integrální součástí trestního řízení. Ztotožnění požadavku na polepšení se s doznáním tak klade na odsouzené podmínku, kterou platná a účinná hmotněprávní úprava neobsahuje.

31. Obecné soudy rozhodující o podmíněném propuštění mohou tak v rámci posuzování předmětných podmínek s ohledem na všechny relevantní skutkové okolnosti každé konkrétní věci v souladu se zásadami volného hodnocení důkazů, materiální pravdy a zásady vyhledávací zvažovat, zda si odsouzený osvojil kritický náhled na svou trestnou činnost, tuto zavrhl a vnitřně za ni přijal odpovědnost včetně všech jejích následků. Nesmí

přítom však požadovat, aby se odsouzený *de facto* ani *de iure* k této trestné činnosti doznal (srov. nález sp. zn. III. ÚS 2204/17).

B) aplikace obecných východisek na nyní posuzovanou věc

32. Stěžejní námitkou v nyní posuzované věci je tvrzení stěžovatele, že rozhodující soudy splnění podmínky nápravy zužují na jeho doznání a přijetí zodpovědnosti za trestnou činnost, za niž byl odsouzen. Je tak třeba odpovědět na otázku, zda rozhodující obecné soudy požadovaly po stěžovateli nepřípustně doznání. Ač v textech napadených rozhodnutí výslovně požadavek na doznání formulován není, Ústavní soud po posouzení věci dospěl k závěru, že postupy zejména okresního soudu, ale i krajského soudu svědčí o tom, že stěžovatel byl, byť nepřímou, k doznání nucen, resp. není příliš zřejmé, co jiného by měl vykonat ve vztahu k získání náhledu na svou trestnou činnost, aby dosáhl podmíněného propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

33. Z provedeného dokazování vyplynulo, že stěžovatel byl trestán poprvé, patří mezi naprosto bezproblémové odsouzené a má zabezpečené všechny důležité body k vedení řádného života. Bylo zjištěno, že jeho chování ve věznici je vzorné, bez výhrad plní veškeré své povinnosti, resp. ve výkonu trestu splnil téměř maximum, co je možné (získal řadu odměn, je zařazen v první prostupné skupině vnitřní diferenciaci, opakovaně mu byl přerušen trest, je zařazen do oddílu s rozšířenou pastorační péčí atd.), řádně spolupracuje s Probační a mediační službou, poškozené se omluvil, má funkční rodinné zázemí a zajištěné zaměstnání, a další výkon trestu odnětí svobody u něj není z těchto hledisek již třeba (viz protokol o veřejném zasedání č. l. 235 a násl. spisu okresního soudu). I přes jasné a jednoznačně kladné doporučení k propuštění stěžovatele na svobodu, a to jak ze strany Probační a mediační služby Nymburk (dále jen „Probační a mediační služba“), tak i ze strany Věznice Jiřice, kde stěžovatel trest odnětí svobody vykonává, však okresní soud dospěl k závěru, že není namístě žádosti stěžovatele o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody vyhovět. Za v podstatě jediný aspekt nápravy stěžovatele označil přitom jeho náhled na spáchanou trestnou činnost, přičemž uzavřel, že ten u stěžovatele absentuje, k čemuž poukázal prakticky pouze na to, že stěžovatel spáchání trestné činnosti popírá, a že i když poškozené zaslal omluvný dopis, stále proti ní vede civilněprávní spor, který v současné době projednává Nejvyšší soud (stěžovatel podal dovolání proti rozsudku, kterým bylo určeno, že poškozená je vlastníkem předmětných nemovitostí).

34. Se závěrem okresního soudu se ztotožnil i krajský soud s tím, že ač snahu stěžovatele maximálně oceňuje, nepovažuje jeho vnitřní proměnu za dostatečnou. Vyjádření stěžovatele podle něj svědčí o tom, že se nad spáchanou trestnou činností stále nezamyslel, bagatelizuje ji, svaluje vinu na jiné osoby a lituje pouze sám sebe.

35. Zamítavé rozhodnutí o žádosti stěžovatele o podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody tedy rozhodující soudy odůvodnily toliko tím, že je třeba, aby přijal zodpovědnost za spáchaný skutek a jeho následky a aby pochopil, co ho ke spáchání skutku vedlo. Fakticky tak splnění podmínky nápravy stěžovatele zúžily na přijetí jeho zodpovědnosti za spáchanou trestnou činnost. Byť navenek deklarují, že po stěžovateli doznání nepožadují, tak fakticky splnění podmínky nápravy jeho doznáním podmiňují. V odůvodnění rozhodnutí konstatovaly, že vzorné chování ve věznici o nápravě stěžovatele svědčit nemůže, jelikož byl i před nástupem do výkonu trestu slušný člověk, který dodržoval pravidla a plnil své povinnosti, tudíž stejné chování lze od něj očekávat

i v rámci výkonu trestu a neosvědčuje jeho vnitřní proměnu. Z takového náhledu soudů však nelze učinit jiný závěr, než že veškerá snaha stěžovatele, kterou ve věznici vyvíjí, je ve vztahu k naplnění podmínek podmíněného propuštění „marná“, což je z ústavního hlediska neakceptovatelné.

36. Měly-li soudy i přes veskrze kladná hodnocení věznic i Probační a mediační služby pochybnosti o nápravě stěžovatele a jeho vnitřní proměně, resp. za stavu, kdy jediným aspektem nápravy stěžovatele byl podle rozhodujících soudů jeho náhled na spáchanou trestnou činnost, měly bezpochyby vyhovět jeho návrhu na doplnění dokazování výsledkem P. Z. B. Th. (vězeňský kaplan) a vypracováním znaleckého posudku k posouzení jeho vnitřní proměny, sebereflexe a náhledu na trestnou činnost. Krajský soud však uvedené důkazní návrhy odmítl s tím, že stěžovatel je měl uplatnit již při veřejném zasedání u okresního soudu před skončením fáze dokazování a že další doplnění dokazování nepovažuje za potřebné a účelné s ohledem na neměnicí se postoj stěžovatele. S takovým závěrem nelze souhlasit, neboť v trestním řízení neplatí zásada koncentrace důkazního řízení. Návrhy na provedení důkazů, jakož i námitky proti nim, lze předkládat v kterémkoli stadiu řízení, tedy i v řízení o stížnosti proti napadenému usnesení okresního soudu [srov. např. náleží pléna Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017 sp. zn. Pl. ÚS 32/16 (N 139/86 SbNU 369, č. 345/2017 Sb.)]. Navíc za situace, když stěžovatel splnil vše, co po něm krajský soud v rámci prvního řízení o podmíněném propuštění požadoval, a jeho polepšení a predikci řádného vedení života osvědčovala doporučující stanoviska věznic i Probační a mediační služby, mohl jen stěží předpokládat, že okresní soud opětovně dospěje k závěru o nenaplnění podmínky polepšení. Jeví se proto jako logické, že návrh na doplnění dokazování výsledkem P. Z. B. Th. a vypracováním znaleckého posudku ohledně jeho osoby učinil až v rámci řízení stížnostního.

37. Ústavní soud se s postupem krajského soudu ve vztahu ke zmíněným důkazním návrhům stěžovatele neztotožnil a dospěl k závěru, že v posuzované věci krajský soud nedostál povinnosti řádně se s těmito návrhy vypořádat. S ohledem na okolnosti případu krajský soud konstatovanou nadbytečnost navrhovaných důkazů odůvodnil zcela nekonkrétně a tudíž nedostatečně.

38. Stejně tak nelze akceptovat závěr rozhodujících soudů, že o postoji stěžovatele (resp. že nedošlo k jeho vnitřní proměně k lepšímu) významně svědčí i skutečnost, že nijak neinformoval Mgr. J. J., zaměstnanec střediska Probační a mediační služby, o probíhajícím dovolacím řízení v civilním sporu s poškozenou. Mgr. J. J. u veřejného zasedání připustil, že vědomost dané skutečnosti by měla na stanovisko Probační a mediační služby zásadní vliv, nedokáže však říct, zda pozitivní či negativní. Z protokolu o veřejném zasedání u okresního soudu (viz č. l. 235 a násl. spisu okresního soudu) plyne, že Mgr. J. J. k dotazu soudu, zda by pro jeho hodnocení bylo potřebné, aby se seznámil s obsahem dovolací argumentace stěžovatele v civilním sporu, odpověděl (ve zkratce), že tyto informace by pro něj byly důležité, přičemž pokud by skutečně vyšlo najevo, že stěžovatel v civilním řízení o předmětný majetek usiluje, vedl by ho k tomu, že podávat za takové situace žádost o podmíněné propuštění je nesmysl. Zdůraznil však, že žádnou takovou informaci neměl a tudíž není v uvedeném stanovisku jakkoli zahrnuta.

39. Vyplývalo-li z výpovědi Mgr. J. J., že vědomost ohledně obsahu dovolací argumentace stěžovatele v civilním sporu s poškozenou by měla na jeho stanovisko zásadní vliv, bylo povinností rozhodujících soudů Mgr. J. J. s danou dovolací argumentací, popř. s předmětnými rozhodnutími civilních soudů, seznámit, aby mohl

zaujmout ve stanovisku Probační a mediační služby konečné stanovisko. K ničemu takovému však z jejich strany nedošlo a naopak v neprospěch stěžovatele obecné soudy argumentují tím, že i když poškozené zaslal omluvný dopis, stále proti ní vede civilněprávní spor, který v současné době projednává Nejvyšší soud, neboť stěžovatel podal dovolání proti rozsudku, kterým bylo určeno, že poškozená je vlastníkem předmětných nemovitostí. I tato argumentace obecných soudů, když se náležitě nevypořádaly s protiargumentací stěžovatele, svědčí o nutnosti doplnění stanoviska Probační a mediační služby. V důsledku toho je postup obecných soudů, které nedoplňují dokazování výsledkem P. Z. B. Th., vypracováním znaleckého posudku z oboru zdravotnictví nebo pedagogiky, odvětví psychologie, k posouzení jeho vnitřní proměny, sebereflexe a náhledu na trestnou činnost a doplněním stanoviska Probační a mediační služby v rozporu s judikaturou Ústavního soudu o tzv. opomenutých důkazech, kterými se rozumí důkazy, jimiž se soud bez adekvátního odůvodnění nezabýval, resp. je neprovedl, aniž by proto měl náležitý důvod v souladu se zákonem, a proto typicky zakládají nejen nepřezkoumatelnost vydaného rozhodnutí, nýbrž i jeho neústavnost [viz např. nálezy ze dne 16. 2. 1995 sp. zn. III. ÚS 61/94 (N 10/3 SbNU 51), ze dne 10. 4. 2001 sp. zn. II. ÚS 663/2000 (N 57/22 SbNU 19), ze dne 8. 1. 2003 sp. zn. I. ÚS 413/02 (N 4/29 SbNU 25), ze dne 11. 11. 2003 sp. zn. II. ÚS 182/02 (N 130/31 SbNU 165), ze dne 18. 11. 2014 sp. zn. II. ÚS 2154/14 (N 211/75 SbNU 365), ze dne 26. 7. 2016 sp. zn. III. ÚS 1414/16 (N 138/82 SbNU 215), ze dne 27. 2. 2018 sp. zn. II. ÚS 2545/17 (N 36/88 SbNU 499) a další].

40. Nelze pomíjet, že stěžovatel v průběhu řízení mimo jiné vypověděl, že kdyby se mohl vrátit do roku 2015 s tím, co ví dnes, tak by se neangažoval ve svěřenském fondu a nepřijal-li by funkci svěřenského správce. Upozorňoval by na problémy, ale rozhodně by se do žádného problému nemíchal. Netušil, do čeho se může dostat. Nepopírá svou chybu, ale nesouhlasí s tím, že by spáchal trestný čin. Paní J. miloval jako svou babičku a matku současně. Nemohl by dál žít s vědomím, že odmítl pomoci člověku, má velice citlivé svědomí. Neměl potřebu se obohatit. Je duševně smýšlející člověk, nepotřebuje být materiálně na výši, nebo mít víc než je potřeba, vždy víc dával, než dostával. Paní J. se nebála, nekontroloval ji, nekontroloval, s kým se baví, pouze když někam šla, tak chtěli vědět, kde případně je (str. 3 napadeného usnesení okresního soudu). V závěrečném návrhu u veřejného zasedání okresního soudu pak krom jiného uvedl, že chce zopakovat svou hlubokou lítost nad tím, co se stalo, podotkl, že to bylo opravdu jedinečné pochybení a nebyl tak účel ani záměr někoho podvést, někoho okrást či někomu ublížit (viz č. I. 244 spisu okresního soudu).

41. Z uvedených vyjádření plyne, že do určité míry stěžovatel deklaroval, že svou odpovědnost přijímá. Rozhodující soudy se však tímto jeho částečným připuštěním viny vůbec nezabývaly. Nehodnotily je tedy v kontextu dalších relevantních okolností a neuvedly ani, co jiného kromě plného doznání měl stěžovatel ohledně sebekritického náhledu na svou trestnou činnost přesně učinit, aby soudy přesvědčil o tom, že svého činu skutečně lituje (srov. shora citovaný nálezy sp. zn. II. ÚS 482/18).

42. Na základě popsaných skutečností Ústavní soud dospěl k závěru, že byť obecné soudy navenek deklarují, že po stěžovateli nepožadují doznání, fakticky splnění podmínky nápravy jeho doznáním podmiňují. Jinak řečeno z odůvodnění napadených rozhodnutí nevyplývá, že by soudy považovaly podmínku polepšení se stěžovatele za naplnitelnou čímkoliv jiným než jeho doznáním, neboť jen tak by podle nich získal náhled na svou trestnou činnost. Tím porušily jednak povinnost náležitě a přesvědčivě odůvodnit svá

rozhodnutí v souladu s čl. 36 odst. 1 Listiny, jednak právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

43. Namítá-li stěžovatel, že postupem okresního soud došlo k nepřipustnému porušení zákazu dvojího přičítání, odporujícímu principu *ne bis in idem* podle čl. 40 odst. 5 Listiny, neboť závěr o nenaplnění podmínky jeho polepšení založil na okolnostech či důvodech, které hrály roli již dříve při uložení samotného trestu odnětí svobody (tj. že se trestné činnosti dopouštěl po řadu let vůči bezbranné osobě ze zjištěných důvodů, bezprecedentním a zavrháhodným způsobem, že na jeho trestné činnosti participovala celá jeho rodina, že se nešťítí falešně osočit z trestné činnosti jiné osoby a vyhrožovat svědkům atd.), této námitce Ústavní soud nepřisvědčil. Není totiž pravdou, že by okresní soud svůj závěr o nenaplnění podmínky polepšení založil primárně, či takřka výlučně, na okolnostech či důvodech, které hrály roli již dříve při uložení samotného trestu odnětí svobody, jak je judikaturou k porušení čl. 40 odst. 5 Listiny vyžadováno (srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 482/18). Dané pochybení okresního soudu ostatně do jisté míry napravil krajský soud, který uvedenou argumentaci okresního soudu označil za zjednodušující.

VI. Závěr

44. Vycházely-li okresní soud a krajský soud při svém rozhodnutí z toho, že absence doznání stěžovatele, resp. v návaznosti na to získání náhledu na jeho trestnou činnost, brání splnění podmínky polepšení podle § 88 odst. 1 trestního zákoníku, jde o aplikaci tohoto ustanovení v rozporu se stěžovatelovým právem na soudní ochranu zaručeným v čl. 36 odst. 1 Listiny, neboť pouhé odepření doznat se k činu samo o sobě splnění této podmínky nevylučuje. Postup obecných soudů při opomenutí shora uvedených důkazů a nesplnění povinnosti náležitě a přesvědčivě odůvodnit svá rozhodnutí porušuje právo stěžovatele na řádný proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny.

45. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu, podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu vyslovil porušení ústavně zaručeného práva stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadená rozhodnutí okresního soudu a krajského soudu zrušil.

46. Tímto nálezem Ústavní soud nijak nepředjímá, jak mají příslušné soudy v novém řízení rozhodnout. Jejich povinností však bude v souladu se zásadou zjištění skutkového stavu, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 2 odst. 5 věta první trestního řádu), zásadou volného hodnocení důkazů (§ 2 odst. 6 trestního řádu) a zásadou vyhledávací (§ 2 odst. 5 věta třetí a čtvrtá trestního řádu) vyhodnotit, do jaké míry stěžovatel na trestný čin, za nějž byl odsouzen, získal kritický náhled a v souvislosti s tím, jak výkon trestu odnětí svobody u stěžovatele plní či neplní svůj účel, zda je splněna podmínka „polepšení“ a v konečném důsledku jsou splněny i další podmínky pro jeho podmíněné propuštění podle § 88 odst. 1 trestního zákoníku.

47. Ústavní soud o ústavní stížnosti rozhodl mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, neboť dospěl k závěru, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 31. července 2024

Jan Svatoň
předseda senátu